Κυριακή Δ' Ματθαίου: Ομιλία ΜΔ' - Για τον εκατόνταρχο (Αρχιεπίσκοπος Ταυρομενίου Θεοφάνης ο Κεραμεύς)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 3 Ιουλίου, 2020

Ο πονηρός εναντιώνεται στα αγαθά έργα, επιζητώντας να βλάπτει πάντοτε τα άριστα. Γι’ αυτό, λοιπόν, και σήμερα, ξεσηκώνοντας την καταδικασμένη φιλονικία, έσπευδε να φέρει σύγχυση στη σύναξή μας και να καταργήσει τον λόγο τής διδασκαλίας, μπαίνοντας ολόκληρος μέσα σ’ εκείνον τον άτακτο και μισοβάρβαρο άνδρα. Όμως εσείς φανήκατε να έχετε γνώση των πανουργιών του και με περισσότερη σύνεση αντικρούσατε την επινόησή του. Τρέχοντας προς την εκκλησία, και αφήνοντας μόνο του να δαιμονίζεται εκείνον που άκαιρα φώναζε και φλυαρούσε, δείξατε την προσοχή σας στον διδασκαλικό λόγο.

Κατά τον καιρό εκείνο «μόλις μπήκε ο Ιησούς στην Καπερναούμ, Τον πλησίασε ένας εκατόνταρχος» (Ματθ. η' 5). Επειδή ο Κύριος, γεμίζοντας την Ιουδαία με θαύματα, άναβε περισσότερο τον εναντίον Του φθόνο στις ψυχές των αγραμμάτων, «αυτών που θέτουν το φως για σκοτάδι, και το γλυκό για πικρό», σύμφωνα με τον λόγο του Ησαΐα (ε' 20), μεταδίδει, λοιπόν, τη χάρη των θαυμάτων και στα έθνη. Δείχνοντας από τη μια ότι **ήλθε για τη σωτηρία όλου του κόσμου**, και από την άλλη ελέγχοντας ολοφάνερα την απιστία των Ιουδαίων με την πίστη που έδειξαν τα έθνη. Διότι τα έθνη είναι κάπως πιο έτοιμα και συγκατανεύουν πολύ στο να πιστέψουν στον Χριστό. Βλέπε και το διαμετρικά άνισο της απείθειας των Ιουδαίων και της προθυμίας των εθνών. Διότι, ενώ οι Ιουδαίοι Τον έδιωχναν με βρισιές, η εθνική Συροφοινίκισσα όμως ονόμαζε τον εαυτό της ανάξιο της χάριτος, και παρακαλούσε να καταταχθεί στη μοίρα των σκυλιών και να μετέχει στα ψίχουλα που πέφτουν από το τραπέζι των Ιουδαίων, το οποίο εκείνοι ολότελα απαρνούνταν (Ματθ. ιε' 26). Αλλά κι αυτός ο εκατόνταρχος κρίνει τον εαυτό του εντελώς ανάξιο για να δεχτεί κάτω από τη στέγη του τον Κύριο. Γι’ αυτό και οι Ιουδαίοι θέρισαν την ανταμοιβή τής απιστίας τους, και οι εθνικοί δέχτηκαν τη χάρη, και σώθηκαν με την πίστη. Αλλά ας κάνουμε αμέσως την αρχή τής διηγήσεως.

Κατά τον καιρό εκείνο «μόλις μπήκε ο Ιησούς στην Καπερναούμ, τον πλησίασε ένας εκατόνταρχος και τον παρακαλούσε μ’ αυτά τα λόγια» (Ματθ. ε' 5). Βέβαια ο θεόπνευστος Λουκάς, αφηγούμενος αυτό εδώ το θαύμα, δεν λέει πως ο εκατόνταρχος ήλθε αυτοπροσώπως, αλλά πως έστειλε Ιουδαίους πρεσβυτέρους, για να συναντήσουν γι’ αυτό τον Κύριο. Αυτό όμως **δεν δείχνει καμμιά διαφωνία στους Ευαγγελιστές**, για όσους προσέχουν με καλή διάθεση. Διότι και αυτοί που

εστάλησαν από τον εκατόνταρχο παραβρέθηκαν αντί για τον αποστολέα και ας μη δοθεί καμμιά λαβή από αυτό σ’ αυτούς που θέλουν να βλέπουν λάθη, επειδή ο Ματθαίος λέει ότι προσήλθε ο ίδιος ο εκατόνταρχος, ο Λουκάς πάλι ότι άλλοι έγιναν οι κομιστές τής αιτήσεως. Διότι αυτό που φροντίζουν οι Ευαγγελιστές ήταν να περιγράφουν με αλήθεια το θαύμα, και όχι να ακριβολογήσουν για όσα προηγήθηκαν του θαύματος. Και τίποτε δεν μας εμποδίζει να σκεφτούμε ότι συνέβησαν και τα δύο. Διότι ο εκατόνταρχος από ευλάβεια νόμιζε πως, επειδή ήταν εθνικός και αλλογενής, δεν θα προσέξει ο Χριστός την αίτησή του. Σκέφτηκε, λοιπόν, πρώτα να στείλει χωριστή πρεσβεία. Αλλά όταν άκουσε ότι πρόθυμα ο Χριστός έδωσε υπόσχεση για τη θεραπεία, παίρνοντας θάρρος φτάνει κι αυτός ο ίδιος.

Ο Σωτήρας, λοιπόν, ήδη κάνει αρχή των προοιμίων τής αναστάσεως και πιο πριν θεράπευσε και μέλη και μέρη κακοποιημένα. Και επειδή η φύση των ανθρώπων είναι χωρισμένη σε άνδρες και γυναίκες, χαρίζει την ευεργεσία και στα δύο φύλα. Γιατί, επειδή και οι δύο, και ο άνδρας και η γυναίκα, ξέπεσαν από την εντολή τού Θεού, γι’ αυτό και οι δύο δέχτηκαν την ευεργεσία. Και θεραπεύει τον παράλυτο στα νεύρα και διαλυμένον στους αρμούς τού σώματος (Ματθ. θ' 1 εξ.), αλλά δεν αφήνει αθεράπευτη ούτε τη σκυμμένη στη γη γυναίκα που έβλεπε το χώμα (Λουκ. ιγ' 11). Και τους περισσότερους δαιμονόπληκτους απέσπασε από την εξουσία των δαιμόνων (Λουκ. η' 27), αλλά θεράπευσε και τη μικρή κόρη τής Χαναναίας που την ενοχλούσαν οι δαίμονες (Ματθ. ιε' 29). Ελευθέρωσε τον Ζακχαίο από τις αδικίες τού τελωνείου (Λουκ. ιθ' 2), αλλά και την ακόλαστη πόρνη την καθάρισε από τη δυσώδη αμαρτία (Ιω. δ' 7 εξ.). Ο Σίμων ο Φαρισαίος καλεί τον Κύριο σε συνεστίαση, αλλά και η Μάρθα Τον υποδέχτηκε στο σπίτι της (Λουκ. ζ' 36, ι' 39, 43). Θεραπεύει τον δούλο τού εκατοντάρχου, αλλά επιτιμώντας με δύναμη τον πυρετό που κατάκαιγε την πεθερά του Σίμωνα τόσο πολύ την απάλλαξε από το κακό, ώστε αυτή να μπορεί να τους υπηρετεί θεραπευμένη, ενώ πριν την περίμεναν να πεθάνει (Λουκ. 8' 38, 59). Θα δεις τον Χριστό να ανασταίνει και τον πεθαμένο γιο τής χήρας, αλλά και τη μικρή κόρη τού Ιαείρου (Λουκ. ζ' 11 εξ., η' 49 εξ.). Και Τον ακολουθούσε μια ομάδα μαθητών, αλλά Τον υπηρέτησαν και μαθήτριες, που έγιναν απόστολοι της Αναστάσεως. Βλέπεις τον Δεσπότη και δημιουργό όλων να **εκδηλώνει τις ευεργεσίες Του προς όλους; Επειδή μερικοί έγιναν αδιάντροποι σε τέτοιο βαθμό ώστε να λένε ότι η γυναίκα δεν είναι ολόκληρος άνθρωπος αλλά μέρος τού ανθρώπου, γιατί πλάσθηκε από την πλευρά του άνδρα, αποστομώνει με αυτά τις αχαλίνωτες ορμές των γλωσσών που κατηγορούν, δείχνοντας ότι στην αρετή και την κακία το ίδιο είναι κυρίαρχοι και ο άνδρας και η γυναίκα**. Αυτά όμως τα είπαμε σαν παρένθεση, και ας επανέλθουμε στα ιερά λόγια του Ευαγγελίου.

«Κύριε, ο δούλος μου κείτεται στο σπίτι παράλυτος και υποφέρει φοβερά» (Ματθ. η' 6). Και πρόσεξε πως ήταν κοντά στις ίδιες τις πύλες του θανάτου, διότι ήταν κατάκοιτος στο σπίτι, έτσι που να μην μπορεί να τον φέρει προς τον Κύριο. Και ο

Λουκάς αυτό το δείχνει με περισσότερη έμφαση, προσθέτοντας ότι επρόκειτο να πεθάνει (Λουκ. ζ' 2). Και μερικοί λένε πως γι’ αυτό και δεν τον έφεραν, μεταφέροντάς τον στο κρεββάτι, για να μην πεθάνει καθώς μεταφερόταν, γιατί τον περίμεναν ήδη να πεθάνει. Αλλά εγώ νομίζω πως δεν τον μετέφεραν όχι γι’ αυτήν την αιτία, αλλά γιατί είχε πεισθεί ο εκατόνταρχος πως μπορεί ο Κύριος να τον θεραπεύσει και απόντα. Και αυτό είναι φανερό από αυτά που έλεγε: «Πες μόνο ένα λόγο και θα γιατρευθεί ο δούλος μου» (Ματθ. η' 8).

«Ο Ιησούς του λέει: Εγώ θα έλθω και θα τον θεραπεύσω» (Ματθ. η' 7).**Γιατί έτσι εύκολα τον υπάκουσε ο Κύριος και αμέσως έφερε και τη θεραπεία, αν και δεν συνήθιζε σε άλλους να το κάμνει αυτό;** Γιατί τον πατέρα που γονάτιζε για το σεληνιαζόμενο παιδί του και ζητούσε τη θεραπεία του, προηγουμένως τον επιπλήττει χαρακτηρίζοντάς τον γενιά άπιστη και διεστραμμένη (Λουκ. α' 41); Και στη Χαναναία, που με πόνο Τον αντίκρυζε για τη θυγατέρα της, της είπε: «Δεν είναι σωστό να πάρει κανείς το ψωμί των παιδιών και να το πετάξει στα σκυλιά» (Ματθ. ιε' 26); Όμως σ’ αυτόν εδώ μόλις άκουσε ότι «ο δούλος μου κείτεται στο σπίτι παραλυτικός», αμέσως θέλει να τον θεραπεύσει. Γιατί; Επειδή Αυτός που εξετάζει τις καρδιές και φτάνει να γνωρίζει και τις σκέψεις, γνώριζε πόσο μεγάλη ήταν**η πίστη τού εκατοντάρχου**. **Τη χάρη, λοιπόν, που δίνει, τη μετρά ανάλογα με την πίστη**, και υπόσχεται γρήγορα θεραπεία, ώστε η φλογερή ευλάβεια του εθνικού να φανεί στους Ιουδαίους που Τον ακολουθούν. Συγχρόνως ο εκατόνταρχος είδε τον Σωτήρα να ξεκινάει γρήγορη την πορεία Του, και γεμίζοντας με δέος και υπερβολικό φόβο, επειδή θα υποδεχτεί στο σπίτι τον Θεό, λέει:

«Κύριε, δεν είμαι άξιος να Σε υποδεχτώ στο σπίτι μου. Πες όμως μόνον ένα λόγο, και θα γιατρευτεί ο δούλος μου. Είμαι κι εγώ άνθρωπος κάτω από εξουσία, και έχω στρατιώτες στη διοίκησή μου. Λέω στον ένα “πήγαινε” και πηγαίνει, και στον άλλον “έλα” και έρχεται, και στον δούλο μου “κάνε αυτό” και το κάνει» (Ματθ. η' 8-9). Αυτό που λέει ο εκατόνταρχος είναι σωστό. Εάν εγώ, λέει, που είμαι στρατευμένος στον Καίσαρα και υπακούω στα προστάγματά του, τους στρατιώτες που διοικώ τους υποτάσσω με μόνο τον λόγο μου, ώστε ούτε αυτόν που στέλνω κάπου να μπορεί να μην πάει, ούτε αυτόν που προσκαλώ να μην προσέλθει, πώς Εσύ, που δεν βρίσκεσαι κάτω από εξουσία, αλλά με την αυθεντική δύναμη της θεότητας τα μετακινείς όλα με νεύμα, δεν θα διατάξεις με τη θέλησή Σου και ο δούλος μου να γιατρευθεί με το πρόσταγμά Σου; Και ότι ο λόγος τού εκατοντάρχου δεν ειπώθηκε θωπευτικά μηχανορραφώντας, ούτε νοθεύτηκε με τα δεσμά τής κολακείας, έδωσε γι’ αυτό μαρτυρία ο Σωτήρας, τοποθετώντας την πίστη του ως πιο βεβαία και από την πίστη όλων των Ισραηλιτών, και συγχρόνως προσθέτοντας: «Ας γίνει όπως το πίστεψες» (Ματθ. η' 13). Και γνώρισε ο Σωτήρας τούς πρώτους καρπούς τής προσκλήσεως των εθνών που έγινε διά του Ευαγγελίου, και προβλέποντας να οδηγούνται από αυτόν τον εκατόνταρχο, προλέει για το μέλλον ότι «πολλοί θα έλθουν από ανατολή και δύση και θα καθίσουν μαζί με τον Αβραάμ, τον Ισαάκ και τον Ιακώβ στο τραπέζι τής

Βασιλείας των ουρανών» (Ματθ. η' 11). Επειδή βέβαια δεν βρήκε τόσο μεγάλη πίστη στον Ισραηλιτικό λαό, προσκαλεί, λοιπόν, τα έθνη από τις άκρες τής γης, και ο αχάριστος λαός απομακρύνθηκε από την οικειότητα προς Αυτόν, και αντί γι' αυτόν μπήκαν τα έθνη και σώθηκαν με την πίστη. Γι' αυτό και λέει ότι τα έθνη θα καθίσουν μαζί με τον Αβραάμ, γιατί έδειξαν ζήλο στην πίστη, όπως ο Αβραάμ. Και εκείνοι που ονομάστηκαν «γιοί», εννοώ οι Ιουδαίοι, «θα πεταχθούν στο έξω σκοτάδι. Εκεί θα είναι το κλάμα και το τρίξιμο των δοντιών» (Ματθ. η' 12). Λέει θα πεταχτούν έξω από τη Βασιλεία, θα διωχθούν όμως και από την ιερωσύνη, και από αυτούς ακόμη τους ιερούς τόπους, και από τις θυσίες του νόμου που γίνονται σύμφωνα με το έθος. Και θα ανταλλάζουν το θείο φως με το σκοτάδι της άγνοιας και με το κλάμα τής μεταμέλειας τη χαρά να βρίσκονται κοντά στον Θεό. Και χωρίς αποτέλεσμα θα τρίζουν τα δόντια τής ψυχής, πεινώντας υπερβολικά για τη θεία τροφή. Και η μελλοντική τιμωρία των αμαρτωλών λέγεται σκοτάδι εξώτερο, επειδή **πρόκειται τότε να διαιρεθεί η διπλή ενέργεια της φωτιάς, και στους δικαίους θα αποδοθεί το φως καθαρό, και χωρίς να καίει, στους φαύλους όμως θα διανεμηθεί η καυστική φωτιά που δεν θα φωτίζει. Αυτό λοιπόν το σκοτάδι λέγεται εξώτερο ή εσώτερο. Επειδή και από εδώ, όσοι κάνουν φαύλα έργα ζουν σαν σε σκοτάδι, αλλ' όμως υπάρχει γι' αυτούς η ελπίδα τής μετανοίας. Όμως εκεί το σκοτάδι λέγεται εξώτερο και είναι χωρίς ελπίδα.**

Αλλά μου ξέφυγε ανεξέταστο το τι οπωσδήποτε πράττοντας ο εκατόνταρχος δέχτηκε τόσο μεγάλον έπαινο, ώστε να θαυμάσει ο Κύριος και να πει τα επόμενα: «Τόση πίστη ούτε ανάμεσα στους Ισραηλίτες δεν βρήκα» (Ματθ. η' 10). Συγχωρήστε με, λοιπόν, που ήμουν απρόσεκτος. Διότι η φροντίδα των εκκλησιαστικών πραγμάτων που έχω, σαλεύει την κορυφή του λογικού μου. Αλλά δεν εμποδίζει τίποτε, με την επαναφορά του λόγου, να διορθώσουμε αυτό που ξεχάσαμε.

Ο λόγος τού εκατοντάρχου φανερώνει όπως φαίνεται κάποια διδασκαλία από τις σπουδαίες, προς την οποία αποβλέποντας ο Δεσπότης θαύμασε. Και η διδασκαλία είναι αυτή: **Όταν απομακρύνθηκε ο άνθρωπος από την εντολή τού Θεού και με τη θέλησή του λιποτάκτησε προς τον τύραννο-διάβολο, η αγαθότητα του Δημιουργού δεν άφησε ολοκληρωτικά αβοήθητη την ανθρώπινη φύση μας, αλλά έδωσε στον καθένα για σύμμαχο στη ζωή του έναν Άγγελο από αυτούς που έχουν ασώματη φύση**. Αλλά πολεμώντας ο εχθρός για να βλάψει τον άνθρωπο, τοποθετεί κακοποιό δαίμονα. **Κανένας από αυτούς δεν χρησιμοποιεί βία, για να μη βλαφτεί το αυτεξούσιο και ελεύθερο του ανθρώπου, αλλά ο καθένας υποδεικνύει και συμβουλεύει τα αντίθετα, ο ένας την ελπιζομένη απόλαυση μέσω της αρετής, και ο άλλος τη δουλοπρεπή και κολακευτική ηδονή.** Στη μέση, λοιπόν, αυτών των δύο, σαν να είναι εκατόνταρχος, αφού σταθεί η ελευθερία και προαίρεσή μας, διατάζει ό,τι θέλει, σαν σε υποταγμένους στρατιώτες, τον ένα διώχνοντάς τον και προσκαλώντας τον άλλον. Το να μένουν στον ίδιο τόπο και οι δύο είναι αδύνατον, επειδή δεν έρχονται σε επικοινωνία όσα είναι μεταξύ

τους αντίθετα. Διότι δεν υπάρχει «τίποτε το κοινό ανάμεσα στο φως και στο σκοτάδι» (Β' Κορ. στ' 14), αλλά είναι ανάγκη, καθώς υποχωρεί το σκοτάδι, αυτό που βλέπει κανείς να είναι το φως και, καθώς απομακρύνεται η κακία, να έρχεται, αντί γι’ αυτήν, η αρετή. Και καθώς αυτό είναι έτσι, εάν βέβαια κάποιος θέλει να ζηλέψει αυτόν τον εκατόνταρχο, θα πει σ’ αυτό: Πήγαινε, και πηγαίνει. Σε ποιο αυτό; Σ’ εκείνο για το οποίο είπε ο Κύριος: «Θα λέτε σ’ αυτό το βουνό “σήκω” και θα σηκώνεται» (Ματθ. ιζ' 20), δείχνοντας το δαιμόνιο εκείνο που φέρνει σεληνιασμό. Και όταν αυτός υποχωρεί, θα προσκαλέσει όχι τον ίδιον, αλλά τον επιθυμητό. Διότι όταν καταδιωχθεί ο σύμμαχος της κακίας, εισέρχεται αντί γι’ αυτόν ο οπλίτης τής δικαιοσύνης, ντυμένος με τον θώρακα της δικαιοσύνης και την περικεφαλαία της σωτηρίας και τη μάχαιρα του Πνεύματος (Βλ. Εφεσ. στ' 16-17). Και τότε ο δούλος, δηλαδή το σώμα, φοβάται τον κύριό του, δηλαδή τον νου, και κάνει την υπηρεσία που πρέπει, επειδή ποτέ πια το φρόνημα της σάρκας δεν εναντιώνεται στο πνεύμα. Διότι είναι αδύνατον όταν είναι παρών ο στρατιώτης τού εχθρού, το σώμα να υπακούσει στον σώφρονα λογισμό.

Γι' αυτό, λοιπόν, και εμείς, αδελφοί, όσο είμαστε εκατόνταρχοι, δηλαδή υπερβάλλουμε πολλούς στην κακία, και είμαστε δούλοι στον Καίσαρα, δηλαδή στον κοσμοκράτορα διάβολο, κι αν ακόμη αποκτήσουμε την αξιέπαινη δειλία, ας ντραπούμε να δεχτούμε τη χάρη τού λόγου για τον Θεό -της θεολογίας—, ως άνθρωποι που δεν είμαστε ικανοί να τη λάβουμε. Κι αν γίνουμε αυτού του είδους, ώστε να μπορούμε **να διώχνουμε τους γεμάτους πάθος λογισμούς, και αντί γι' αυτούς να εισάγουμε στην ψυχή τις αρετές και να δουλαγωγούμε το σώμα σύμφωνα με τον τρόπο ζωής που ορίζει ο Θεός** , τότε και ο καθένας από εμάς μπορεί να πει: Έχω κάτω από την εξουσία μου στρατιώτες, και λέω στον πονηρό, φύγε, και φεύγει. Και στον αγαθό, έλα, και έρχεται. Και στο σώμα μου: Κάνε την εργασία τής αρετής, και την κάνει με τη βοήθεια του Ιησού Χριστού τού Κυρίου μας, στον Οποίον ανήκει η δοξολογία και η δύναμη στους ατέλειωτους αιώνες. Αμήν.

(P.G. 132, 825-836)

(Πηγή: "Από την Πεντηκοστή στην Κοίμηση της Θεοτόκου", Μετάφραση: Γεώργιος Μαυρομάτης, Εκδόσεις "Αρμός")